

ÚVODNÍ SLOVO

V letošním ročníku nedělní školy vám nabídneme tři cykly výkladů: Desatero, Modlitbu Páně a Apoštolské vyznání víry. Jednotlivé úlohy budou doprovázet vybrané biblické příběhy a další aktivity, které Vám umožní téma rozpracovat pro různé věkové kategorie i pro děti různé úrovně vzhledu do biblických látek a témat víry.

Navazujeme tu volně na někdejší výklady z let 1988–89 (pro nižší stupeň s poznámkami pro vyšší stupeň) a částečně na řady *Proroci dětem* (1999–2001) a *Dokud se zpívá* (2008–2009). Strukturu jednotlivých příprav jsme se pokusili dále katecheticky i pedagogicky propracovat a dát jí přitom méně odbornickou podobu. V ideálním případě může letošní cyklus završit „dějepisný seriál“ *Pozvání na cestu* s příběhy ze Starého (2009–2011) a Nového zákona (2011–2013). Plnohodnotně ho však užijete i pro děti nově přicházející do nedělní školy.

(DESATERO)

V tomto dílu najdete výklady Desatera (Ex 20, Dt 5). Vykládáme ho jako „deset slov na cestu vysvobození“, jako slova pro víru, která se předávají ve společenství víry. Rozumíme jim jako ukazatelům z příběhu vysvobození. I pro slova Desatera platí ono „Až se tě tvůj syn zeptá, odpovíš: Byli jsme otroky v Egyptě a Hospodin nás vysvobodil.“ (srvn. Ex 12, 26; Dt 6, 20)

Souvislost s vybranými biblickými příběhy chce rozeznít u každého z „deseti slov“ jeho „odkud a kam“: nejen od čeho osvobozuje, před čím chrání, ale také jaký rozměr vztahu k Bohu a člověku otevírá.

Těžiště výkladu a práce s dětmi spočívá v katechezi. Nepřipravovali jsme výklad především teologický ani předlohu pro vyučování (náboženské) etiky. Od každodennosti naší víry, jejích otázek, výzev a rozhodování samozřejmě nechceme děti oddělovat. Chceme se k ní dostat jako ti, kdo společně čerpají z darů Boží záchrany, věrnosti a oslovení.

Přejeme Vám, abyste s dětmi mohli objevit to, co jsme během přípravy objevovali my sami.

Za katechetickou skupinu
Tomáš Trusina

Přípravka má oproti předchozím letům trochu jinou strukturu. Pevně doufáme, že se Vám s ní bude pracovat dobře. Berte, prosím, přípravku jako pestrou paletu barev – možností, se kterou budete malovat jedinečný obraz. Takový, který bude vyhovovat Vaší osobnosti, dětem Vám svěřeným i situaci, ve které se společně nacházíte.

Téma – vystihuje v několika jednoduchých větách, o co v lekci jde. Je tu především pro učitele, aby hned na začátku získal vhled do tématu. Naznačuje, kterým směrem se bude ubírat výklad.

Cíle – formulují, kam chceme děti během lekce dovést, co jim chceme ukázat, co mají pochopit, co chceme společně prožít. Jsou formulovány podle věkových kategorií – pro každou kategorii může být cíl jiný, nebo trochu jinak zaměřený. Formulace cíle může a má být také pomůckou při hodnocení lekce – podařilo se mi cíle zvolenými prostředky dosáhnout?

Následuje oddíl nazvaný *pro učitele*. Tento oddíl je určen především pro vzdělání samotného učitele, pro rozšíření jeho vědomostí, upozornění na častá úskalí a podobně. Neděste se proto témat, která ve vlastní práci s dětmi nepoužijete, která jsme však pokládali za důležitá k výkladu připojit.

Výklad se dělí na *poznámky* k samotnému přikázání a ke katechetickému/zvěstnému příběhu. Z nich by mělo být také zřetelné, v jaké jsou souvislosti. *Úskalí* by měla upozornit na body, které jsou problematické – ať jde o výkladové možnosti, problémová pochopení nebo ztvárnění, atd. Oddíl pro učitele uzavírají *odkazy* – zde najdete často webové adresy, odkazy na knihy nebo články, starší přípravy, pracovní listy, atd, kde je možno najít doplňující nebo variantní materiál ke zpracování příběhu či přikázání.

Oddíl nazvaný *pro děti* v přísném smyslu pro děti není – je to metodika, jak se získanými informacemi pracovat ve skupině dětí. Rozhodli jsme se v každé lekci mít tři způsoby práce – a tyto tři způsoby budou zaměřeny každý primárně na jednu věkovou kategorii.

Pro předškolní – aktivita s rozhovorem. Pracuje většinou pouze s přikázáním, bez doprovodného příběhu. Soustředí děti kolem nějaké akce, předmětu, situace, z toho pomocí rozhovoru dochází k cíli. Kvůli věku často vybírá z přikázání jen jeden motiv.

Pro první stupeň – vyprávění zvěstného příběhu. Klasická součást nedělní školy. Snažili jsme se, aby vyprávění mělo motivaci, případně aktualizace. Délka vyprávění je spíše kratší tak, aby se dalo případně bez úprav přečíst.

Pro druhý stupeň – aktivní práce (s textem). Pro starší děti navrhujeme způsoby práce, které zapojí více jejich samostatné uvažování. Pracuje se s textem nebo tématem. Jde nám o to, aby děti nebyly jen pasivními příjemci, ale mohly samy objevovat, přemýšlet a tvořit.

Jak s těmito návrhy pracovat – to je na Vás. Navržené možnosti neznamenají, že by se například předškolákům nebo nejstarším nemohl vyprávět příběh. Ale aby byla příručka pokud možno přehledná, spojili jsme s věkovými kategoriemi určitý druh práce. Tak např. ten, komu bude vyhovovat vést rozhovor (což umí líp než vyprávět, nebo má před sebou děti, které příběh znají), inspirovuje se u nejmladších a upraví si otázky pro starší děti. Nebo se podívá, co nabízí práce pro nejstarší a bude kombinovat. Doporučujeme v takovém případě si formulovat svůj vlastní cíl (napsat si jej), vytvořit si body, podle kterých budete postupovat, atd.

Pokud máte *smíšenou skupinu*, lze pro starší děti z navrženého materiálu ve variantě č.3 vytvořit pracovní list, který mohou zpracovávat částečně samostatně (či ve skupině bez učitele).

Oddíl pro děti uzavírá *přesah* – zřejmě nejpestřejší a nejrozdílnější odstavec v jednotlivých lekcích. Najdete zde vějíř možností – od her a činností, které se jinak nevešly, přes otázky k rozhovoru, po shrnutí tématu a jeho aplikaci, dotažení do všedního života dětí atd.

Třetí velký oddíl se jmenuje *liturgie*. Obsahuje návrhy *písní*, krátkou formulovanou *modlitbu a rituál*.

K tomu, aby se děti cítily v nedělce „jako doma“, bezpečně a přijatě, přispívá *opakující se řád a určitý rituál*. Důležité je také, aby děti v místnosti, kde se scházejí, měly něco, co je jejich, co ukazuje, že se s nimi ve sboru počítá. Pro letošek navrhujeme pro každou část (desatero – otčenáš – krédo) velký plakát, co také ukáže ostatním členům sboru, co děti probírají. Pomůže to také vnímat návaznost probíraných lekcí.

Ve většině sborů se na práci s dětmi podílí více lidí, proto je dobré, aby se učitelé před začátkem roku shodli na tom, jak bude nedělka strukturovaná. Některé části by se měly opakovat v každé hodině, měly by být stejné. Opakující se způsob zahájení nebo zakončení, modlitba, píseň, společné dotváření plakátu, společná recitace „hesla“ nebo společné učení probíraného desatera/otčenáše/kréda – to vše pomáhá dětem se cítit dobře – vědí, co se bude dít, počítají s tím, těší se na to. Patří to ke společenství nedělní školy. Konkrétní provedení bude věcí každého sboru, každé skupiny učitelů.

Navrhujeme *pro společnou recitaci* v úvodní části lekce při probírání desatera jeho zjednodušený úvod (preambuli) „Hospodin je náš Bůh, to on nás vyvedl z otroctví.“ Varianta dialogická: část dětí nebo učitel říká první část, druhá

část dětí odpovídá částí druhou. Případně doplňujeme právě probíraným příkázáním „...a proto: Nebudeš mít jiné bohy.“ Formulaci můžete zvolit přesnou (biblickou citaci) nebo upravenou.

Část Desatero neobsahuje „zlaté texty“ či „zorné verše“, které by se děti učily nazpaměť, předpokládáme, že se budou učit samotný text desatera.

Jak si vyrobit plakát k Desateru:

Při první hodině s dětmi můžeme vyrobit velký plakát, na který budeme postupně zapisovat (nalepovat) znění jednotlivých příkázání Desatera. Obraz vystihuje, že Desatero je dáno společenství Božího lidu. Ruce jsme zvolili také proto, že jejich deset prstů nenásilně připomíná desítku Božích směrůvek.

Budeme potřebovat: velký balicí papír, barevné nebo obyčejné papíry formátu A4, nůžky, lepidlo, pastelky, případně také nálepky, třpytky, zdobící lepidla atd; připínáčky na připevnění plakátu na stěnu a kladivo, nebo lepicí pásku či lepicí hmotu na plakáty.

Jak postupovat:

Dětem rozdáme papíry (barevné nebo bílé vel. A4), poprosíme je, aby si na ně *obkreslily obě své ruce* (pomůžeme jim), pak na ruce napíší své *jméno* (např. na jednu jméno, na druhou příjmení), mohou si je rozmanitě *ozdobit* – pastelkami, barvami, barevným papírem, malé děti rády nalepují samolepky (třeba zlaté hvězdičky), atd. Vystřižené ruce nalepíme na velký balicí papír do kruhu tak, aby veprostřed zůstalo místo – do něj nakreslíme *dvě desky Desatera* (obrys, případně čísla 1-10). Každou další lekci na papír napíšeme znění příkázání (příp. nalepíme vytištěné).

Pokud některé dítě se ke skupině připojí později, dohlédneme, aby si také vyrobilo svoje „ruce“ na plakát. Učitelé by se měli také připojit. Můžeme při rodinné neděli vyzvat celý sbor, aby se připojil apod.

Varianty:

- Ruce na papír obtiskneme pomocí „prstových“ barev. Je třeba mít dostatek papírových ručnicků, lavor na umytí rukou atd. Jméno můžeme napsat vedle obtisku.
- Kromě textu můžeme k příkázáním přiřazovat i symboly, jednoduché obrázky, apod. – zvláště tehdy, kdy máme v neděle předškoláky.
- Po dokončení oddílu Desatero se s plakátem vyfotíte a fotografii pošlete na oddělení výchovy – vychova@e-cirkev.cz. Budeme rádi svědky Vašeho společného díla.